

EDİTÖRDEN

Dil ve Edebiyat Araştırmaları dergisinin 20. sayısı (Ekim 2019) ile karşınızdayız. On yıl, yirmi sayı. Başta dil ve edebiyat dünyası olmak üzere Sosyal (Beşerî) Bilimler alanına da çok iyi bir katkı sunduğumuzu umut ediyoruz. 2010 yılında yayım hayatına başlayan dergimiz onuncu yılını geçmiş durumda.

Uluslararası alan indekslerinde taranan akademik hakemli bir dergi olan *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* hem basılı hem de TÜBİTAK-ULAKBİM Dergi-Park Açık Dergi Sistemleri üzerinden elektronik olarak ulaşılabilen bir dergidir. Bu vesile ile dergimize makale gönderecek bilim insanlarının sistem üzerinden yüklemelerini, yine hakem olarak görev yapacak değerli bilim insanlarının sistem üzerinden dergimize üye olmalarını bekliyoruz.

Dergide, dil, edebiyat, folklor, kültür, halk edebiyatı, çeviri bilimi, dil ve edebiyat eğitimi gibi çeşitli alanlardaki makalelere yer verilmektedir. Yayın dili Türkçe olmakla beraber her sayıda belli ölçüde İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Rusça, Arapça ve Farsça makaleler de kabul edilmektedir.

Bu sayıda on beş makale ve iki kitap tanıtımı yer almaktadır. Derginin bu sayısında romandan sözlü kültüre, Türkçeye tercüme edilen Farsça kaynak eserlerden, dil ve edebiyat eğitimine kadar uzanan oldukça geniş konu yelpazesinde makalelere yer verilmiştir.

Bu sayımızda yer alan çalışmalardan ilki Halim Kara'nın, "*Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Savaş Eleştirisi: Huzur'da Savaş, İstrap ve Birey*" başlıklı makalesidir. Makalede, Tanpınar'ın *Huzur* romanı, savaş deneyimi ve bu deneyimin toplum ve modern birey üzerindeki travmatik etkisi çerçevesinde incelenmiştir. Yazıda, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan büyük savaşların dehşetine tanıklık eden yazarın eserlerinde bu savaşların toplum ve bireyler üzerindeki olumsuz etkisine işaret edildikten sonra, roman başkışisi Mümtaz'ın kişiliğinin oluşumundaki belirleyici rolünü nasıl sorunsallaştırdığı tartışılıyor.

Erhan Berat Fındıklı tarafından kaleme alınan “*Cezaevinde Mahkûm Bedeninin Disipliner Örgütlenmesi: Biyopolitik Mekân, Duyumsama, Kural ve İhlal (1923-1953)*” başlıklı çalışmada, Michel Foucault’nun *disiplin*, Erving Goffman’ın total kurumlarda *sembolik etkileşim*, Marshall McLuhan’ın *akustik mekân* kavramı, David Le Breton’un ten/deri ve bireyin kendi kendini yaralaması üzerine geliştirdiği düşüncelerden oluşan bir kuramsal çerçeveden hareketle söz konusu mekânlarda total kurumun bedene yönelik öngördüğü disiplinler uygulamalar ile yaşanan/karşılaşılan durumlar arasındaki fark; beden şekillendiği *fiziksel, materyal, psişik, sosyal ve kültürel* ortam analiz edilmekte; mahkûm bedeninin hangi *psiko-sosyo-mekânsal* müdahalelere konu olduğu, beden, benlik ve mekân deneyiminin nasıl şekillendiği sorularına cevap aranmaktadır.

“*Fatih-Harbiye Uyarlamaları Etrafında Romandan Televizyona Uyarlama Meselesi*” adlı makale ise Mehmet Samsakçı - Şeyma Gül Karaçam tarafından kaleme alınmıştır. Çalışmada Fatih-Harbiye uyarlamaları örneği üzerinden televizyon izleyicisinin bu uyarlama meselesine yaklaşımını ortaya koymaktadır. Romanın 1990 ve 2013 yılı yapımları, sosyal ve kültürel hayattaki değişimlerin uyarlamaya etkisi, izleyici beklentileri, reyting kaygısı gibi meseleler tartışılarak göstergebilimsel çözümleme yöntemi ışığında incelenmiştir.

Yakup Öztürk’ün kaleme aldığı “*Sermet Muhtar Alus ve Türk Tiyatrosu*” çalışmada ise ömrünün son yirmi yılını her gün gazetelerde geçmiş zamanların İstanbul’unu yazmaya adanmış Sermet Muhtar Alus’un gazete yazılarına yansıyan tiyatro toplulukları, figürleri ve olayları değerlendirilmiştir. Sonrasında, Türk ve gayrimüslim sanatçıların Alus’un yazılarına yansımaları, yabancı tiyatro topluluklarının faaliyetleri ve tiyatro, Karagöz, meddah sergilerine mekân olmuş yapılardan söz edilmiştir.

“*Uzun İhsan Efendi’nin Monolojik Sesi: Puslu Kıtalar Atlası*” adlı çalışmada Selçuk Atay, Anar’ın romanları üzerine yapılan pek çok çalışmanın, fantastik öğelerin ve postmodern kurgu unsurlarının tespiti gibi genel geçer betimleme çalışmaları etrafında toplandığına işaret ederek esas olarak sanatkârın romanlarındaki dili kullanım biçimi veya romanının yapısal özelliklerinin oluşumu üzerine çok az şey söylendiğini vurgular. Makalede İhsan Oktay Anar’ın

Puslu Kıtalar Atlası adlı romanı Mihail Bahtin'in monolojik söylemi etrafında tahlil edilmiş ve monolojik söylemin ortaya çıkardığı yapı incelenmiştir.

Ahmet Naim Çiçekler'in kaleme aldığı "*Isaac Barrow'un Kaleminden Türklerde Batıl İnançlar/Hurafeler/Halk İnanışları*" başlıklı makale ilginç bir konuyu tartışmaktadır. Çalışmada 17. yüzyılda yaşamış bir matematikçi ve teolog olan Isaac Barrow'un 1656-1658 yılları arasında seyahatinin merkezinde yer alan İstanbul'da kaleme aldığı eserlerinde geçen batıl inançlar konu edilmiştir.

Bu sayımızda da Klasik/Divan edebiyatına ait makaleler yer almaktadır. Bunlardan ilki Turgay Şafak'ın "*Ali Nihad Tarlan'ın Farsça Yayınlanmış Çalışmalarına Dair Bilgiler ve Nâîli İle İlgili Bir Eserinin Türkçe Tercümesi*" adlı çalışmasıdır ki, iki bölümden oluşan bu makalenin ilk bölümünde Ali Nihad Tarlan'ın Türkiye dışında Farsça olarak yayımlanan çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise Nâîli hakkında İran'da Farsça olarak yayımlanmış ancak Türkçesi olmayan eser Türkçeye tercüme edilerek ilim dünyasına kazandırılmıştır.

Necdet Tosun'un "*Osmanlı Döneminde Farsçadan Türkçeye Tercüme Edilen Bazı Mühim Tasavvufî Eserler*" başlıklı makalesi de literatür alanına önemli katkılar yapacak bir çalışmadır. Makalede, Osmanlı döneminde Farsçadan Türkçeye tercüme edilen tasavvufî eserlerin önde gelenleri toplanıp bir araya getirilmiş, böylece konuya ilgi duyan kişilere ve araştırmacılara önemli bir kolaylık sağlanmışır. Ayrıca makalede, Osmanlı döneminde hangi tasavvufî eserlerin Türkçeye tercüme edildiği, tercümelemlerin hangi coğrafyalardan (İran, Orta Asya, Hindistan vs.) yapıldığı, 15. yüzyıldan sonra tercüme konusunu alan eserlerin İran'dan ziyade Orta Asya ve Hindistan'a kaymasının sebepleri gibi problemlerin cevabı aranmıştır.

"*Ali Şîr Nevâî ile Fuzûlî'nin Leylâ ve Mecnûn Mesnevilerinin Karşılaştırılması*" başlıklı çalışmada İbrahim Akyol, 15. yüzyılda yaşamış ve Çağatay Türkçesinin en büyük şairi kabul edilen Ali Şîr Nevâî'nin 1484'te yazdığı Leylî vü Mecnûn Mesnevisi ile 16. yüzyılın en büyük şairlerinden olan Fuzûlî'nin 1537'de tamamladığı Leylâ ve Mecnûn Mesnevisi karşılaştırılmışır. Mesnevilerin önce özetleri verilmiş, daha sonra yapı ve konu bakımından karşılaştırması yapılmıştır.

Klasik edebiyat alanında bir başka makale ise Özlem Düzlü'nün "*Klasik Türk Şiirinde Bir Mûsikî Unsuru Olarak "Tîr/Ok"*" başlıklı incelemesidir. Çalışmada, "tîrin/okun" farklı bir kullanımına dikkat çekmek üzere kaleme alınmış ve bir mûsikî unsuru olarak "tîrin/okun" şiir metinlerinde hangi özellikleriyle ve ne şekilde yer aldığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Dergimizde dil becerileri, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi gibi alanları kapsayan çalışmalar da yer almaktadır. Bunlardan ilki Deniz Melanlıoğlu tarafından kaleme alınan "*Üniversite Öğrencilerinin Akademik Dinleme Becerileri Üzerine Bir Araştırma: Ders Ne Zaman Bitecek? Sıkıldım!*" başlıklı makaledir. Bu çalışmasında yazar, dinleme problemlerinden biri olarak nitelenen akademik dinleme becerisini üniversite öğrencileri özelinde ele almaktadır. Üniversite eğitimine devam eden öğrencilerin akademik dinleme becerilerindeki yeterlik düzeylerine ilişkin algıları, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenografi yardımıyla belirlenerek bir durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Araştırmada farklı alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik dinleme becerilerinin, dinleyiciye ve konuşmacıya bağlı faktörlerin yanı sıra dinleme ortamından da etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

"*Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Öğretmenliği Programlarında Medyanın Yeri*" başlıklı makale ise Ayşe Derya Eskimen tarafından kaleme alınmıştır. Araştırmada, Türk Dili Edebiyatı ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği lisans programlarında sinema, edebiyat ve medyaya yönelik derslere yer verilme durumu ele alınmıştır. Çalışmada özellikle üzerinde durulan medya alanı, filmler olmuştur. Edebî metinler ve filmlerin bir arada ele alınması yoluyla öğrenciler, hangi seviyede olursa olsun empati kurma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, araştırma, problem çözme, karar verme, görsel okuma gibi birtakım katkılar elde etmektedir.

Olena Kozan'ın "*Rus Dilinde Etonimler: Biçimsel ve Anlamsal Özellikler*" çalışması ise farklı bir konuya eğilmektedir. Etonimler gerek art zamanlı gerekse eş zamanlı olarak incelenebilmektedir. Art zamanlı inceleme, etnonimin ne zaman ortaya çıktığı, etnonimin anlamının ne olduğu ve zamanla değişip değişmediği gibi sorular üzerinde durmaktadır. Etonimlerin art zamanlı incelenmesinin tarih araştırmaları için son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu

çalışmada çağdaş Rus dilindeki etnonimlerin eş zamanlı çözümlemesi yapılmış ve bu birimlerin biçimsel ve anlamsal özellikleri betimlenmiştir.

Elif Toprak Sakız tarafından İngilizce olarak kaleme alınan “*Doris Lessing’in “19 Numaralı Oda’ya” Öyküsünde Dilin Özne Üzerindeki Gücü*” başlıklı yazıda Lacancı psikanaliz ve ilgili terminoloji çerçevesinde, Doris Lessing’in “19 Numaralı Oda’ya” adlı öyküsünde yer alan kadın kahramanın özne olma süreci üzerinde dilin baskın rolü incelenmiştir. Susan Rawlings’in, Fransız filozof Jacques Lacan’ın terminolojisiyle, ‘özne’ olma arzusunu gerçekleştirmedeki başarısızlığı ele alınmaktadır.

Bu sayımızda yer alan son makale ise sözlü tarih çalışmalarıyla ilgilidir. Hasan Demirhan’ın “*Bulgaristan’ın Asimilasyon Politikalarına Karşı Alvanlar (Yablanovo) Direnişisi (17-18-19 Ocak 1985)*” başlıklı çalışmasında yakın dönemde Bulgaristan’da Türklerin yaşadığı baskı, göç ve sürgün gibi konulara ışık tutmaktadır.

Her sayımızda yer verdiğimiz kitap tanıtımı bölümünde Abdulfettah İmamoğlu’nun “*Pierre Brunel & Claude Pichois & André-Michel Rousseau, Qu’est-ce que la littérature comparée?*” ve İsmail Turan’ın “*Türk Postmodern Anlatılarında Modernizm Eleştirisi Üzerine*” yazılarına yer verilmiştir.

Hem okuyucuların hem de bilim insanlarının dergimize gösterdiği yoğun ilgiden dolayı öncelikle şükranlarımızı arz ediyoruz. Yirminci sayıya ulaşan dergimiz vesilesiyle başta Türkiye Dil ve Edebiyatı Derneği Genel Başkanı Sayın Ekrem Erdem olmak üzere, yönetim kuruluna, dergimizin bilim ve istişare kurulunda yer alan değerli bilim insanlarına, yazarlarımıza ve görev alan hakemlerimize teşekkürü bir borç biliyoruz. Onları katkı ve destekleriyle daha güzel ve yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

Editör

Doç. Dr. Ahmet KOÇAK